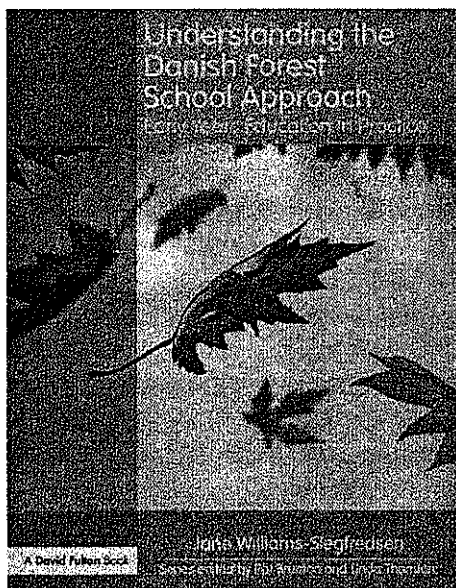

Jane Williams-Siegfredsen, *Understanding the Danish Forest School Approach – Early Years Education in Practice*
London i New York: Routledge, 2012., 102 str.

Jane Williams-Siegfredsen autorica je knjige *Understanding the Danish Forest School Approach*. Riječ je o ravnateljici i savjetnici organizacije *Inside-Out Nature*, utemeljene u Danskoj, koja pruža inspirativno i inovativno obrazovanje odgojiteljima u predškolskim ustanovama. Izvorni koncept *šumskog školskog pristupa* nastao je 1950. godine u Švedskoj i širio se po svijetu. U Danskoj se ovaj pristup rada s djecom predškolske dobi intenzivnije primjenjuje od 1980. godine, a od 1990. godine širi se na prostore Ujedinjenog Kraljevstva (Engleska, Škotska, Wales). Termin *šumski školski pristup* rabi se za opisivanje privlačnog i motivirajućeg

pristupa igri i učenju djece i mladih na otvorenom. Taj pristup igri i učenju utječe na prirodni razvoj djece. Ova knjiga:

- opisuje ključne principe *šumskog školskog pristupa* u ranom djetinjstvu obogaćene brojnim primjerima i studijom slučaja;
- pruža studentima i stručnjacima relevantne informacije o ključnom pedagoškom utjecaju na podizanje razine kvalitete prakse u radu s djecom rane dobi;
- ističe ključne ideje koje bi odgojitelji trebali uzeti u promišljanju vlastite prakse;
- može se upotrebljavati kao osnova za kontinuirani profesionalni razvoj.

Knjigu čini šest poglavlja: *Kontekst; Teorija i praksa; Danski pedagozi; Okruženje za učenje; Organizacija ranog odgoja u Danskoj; Budućnost Danskog šumskog školskog pristupa*.

Prvo poglavlje, *Kontekst (The context)*, stavlja Dansku u geografski, povijesni, socijalni i kulturalni kontekst koji se reflektira na filozofiju i pedagogiju ranog odgoja, posebno s obzirom na pristup Danske šumske škole. Uz opće podatke o površini Danske, broju stanovnika, većim gradovima, društvenom uređenju, financijskim i socijalnim pogodnostima, autorica pozicionira tu zemlju u odnosu na zemlje iz bližeg okruženja. Naime, po anketama se Dance svrstava

među najsretnije ljude na svijetu s obzirom na standard, zdravstvenu skrb i obrazovanje. Tome u prilog ide činjenica da od 1976. godine lokalne vlasti uvode cjelodnevnu skrb za djecu u dobi od tri mjeseca do polaska u školu. Nadalje, pristup odgoja na otvorenom (*Outdoor*) razlikuje tri razvojna razdoblja počevši od 1700-te godine do danas, a sam pojam šumska škola „kreiran je kako bi opisao“ Dansku praksu u radu s djecom rane dobi koja svakodnevno, tijekom godine uče i rade u prirodnom okruženju šume i vrtića. Na teoriju i praksu Danskog ranog odgoja, osobito „vanjskog“ pristupa, utjecali su brojni teoretičari od J. J. Rousseaua, J. H. Pestalozzia, F. Froebela, J. Deweya, M. Montessori do D. Golemana i H. Gardnera.

„Teorija i praksa“ (*Theory and practice*) drugo je poglavlje u kojem se opisuje pedagojska praksa ranog odgoja primjenom „vanjskog“ pristupa u Danskoj, na koju su utjecali brojni svjetski poznati teoretičari i teorijski pristupi. Iz tih je pristupa proizišlo sedam pedagoških načela koja se slijede u praksi. Svako načelo detaljno je razrađeno u posebnim podnaslovima kroz teorijsku podlogu i iskustvo iz dnevne prakse. Prvo načelo odnosi se na holistički pristup dječjem učenju i razvoju koje podrazumijeva dječji razvoj u intelektualnom, emocionalnom, socijalnom, tjelesnom, kreativnom i duhovnom smislu, što zahtijeva dječji angažman u procesu učenja, uz poticanje osobne i grupne odgovornosti. Teorijsko uporiše ovog načela eksplicira se kroz djela *Emile*,

J. J. Rousseaua i J. H. Pestalozzia *Kako je Gertruda učila svoju djecu*. Drugo načelo, koje slijedi u praksi ranog odgoja u Danskoj, odnosi se na činjenicu da je svako dijete jedinstveno i kompetentno, ima vlastiti način razmišljanja, osjećanja dok u interakciji s drugima odražava svoju jedinstvenost i kompetenciju. Navedeno načelo autorica eksplicira teorijom višestrukih inteligencija H. Gardnera i teorijom optimalnog iskustva M. Csikszentmihalyja.

Kao treće se načelo navodi da djeca uče aktivno i u međudjelovanju s okruženjem, koje pokazuje kako djeca vlastitom aktivnosti u interakciji s osobama i materijalima iz okruženja dolaze do novih spoznaja i načina razmišljanja. Navedeno načelo autorica podupire Deweyevim razmišljanjem prema kojem su djeca sretna kada su zaposlena i aktivna, te Piagetovom teorijom po kojoj dijete razumije svijet djelujući na njega ili operirajući njime. Četvrto načelo teorijsku podlogu nalazi upedagoškom konceptu M. Montessori, a glasi da djeca uče iz vlastitog iskustva u stvarnom životu, upotrebljavajući stvarne alatke i materijale. Peto načelo pojašnjava kako djeca uče u poticajnom i njima prilagođenom okruženju, što podrazumijeva namještaj prilagođen dječjem uzrastu, dostupnost materijala, prostore koji zadovoljavaju različite dječje razvojne potrebe. Teorijsku podlogu autorica iznova pojašnjava učenjima M. Montessori i F. Frobela. Šesto načelo odnosi se na to da djeca trebaju vrijeme za istraživanje i razvijanje vlastitog

načina mišljenja, što podrazumijeva kreiranje takvog okruženja u kojemu će djeci biti omogućen princip pokušaja i pogriješaka, ponavljanja radnje, stjecanja vlastitog iskustva i potvrđivanja ideja. Ovo načelo potvrđuje vjerovanje M. Montessori kako djeca imaju sposobnost „duboke“ koncentracije u trenutku zainteresiranosti za neku aktivnost, Piageta koji tvrdi kako trenutke zainteresiranosti treba poštovati i omogućiti djeci da igru dovedu do kraja i dopustiti mogućnost ponavljanja iste, te na kraju Csikszentmihalyijeva vjerovanja da se optimalno učenje događa kada se dijete nalazi u trenutku očaravajuće obuzetosti (zanesenosti). Sedmo načelo teorijsku podlogu nalazi u učenjima L. Vygotskog i D. Golemana, a tvrdi kako se učenje događa u interakciji sa socijalnim okruženjem. U svakodnevnoj interakciji s „brižnim“ odraslim osobama iz okruženja djeca stječu pozitivno socijalno iskustvo, razvijaju samopouzdanje, uče komunicirati i na prihvatljiv način zadovoljiti svoje potrebe.

„Danski pedagozi“ (*The Danish pedagogue*) naslov je trećeg poglavlja u kojemu se kroz nekoliko podnaslova čitateljima daje uvid u izobrazbu i ulogu pedagoga (odgojitelja) u Danskoj. Pedagozi se u Danskoj smatraju velikim profesionalcima. Roditelji, zajednica i društvo u cjelini ih percipiraju ključnim čimbenicima u skrbi i obrazovanju, a zahvaljujući multidisciplinarnom pristupu njihovoj izobrazbi, osim isključivo odgojno-obrazovnog rada, djeluju u područjima

socijalne skrbi, zdravstva i kriminaliteta s osobama svih dobnih skupina. Izobrazba pedagoga u Danskoj počinje 1904. godine jednogodišnjim školovanjem, 1918. godine prerasta u dvogodišnje, a od sedamdesetih godina prošlog stoljeća do danas obrazovanje traje tri godine, te osigurava stjecanje kompetencija za rad s djecom svih uzrasta. Uz temeljnu izobrazbu mogu se usavršavati na specijalističkim studijima u područjima rada s djecom i mladima, s djecom s posebnim potrebama te poteškoćama u ponašanju. Pedagog u radu s djecom predškolske dobi treba ispuniti četiri glavne uloge. U prvom redu treba realizirati ulogu modela, kreirati sigurno, poticajno i kreativno okruženje u kojemu se djeca mogu razvijati i napredovati, poticati njihov socijalni i emocionalni razvoj, te ostvarivati uspješnu suradnju s roditeljima.

U četvrtom poglavlju „Okruženje za učenje“ (*Learning environment*), autorica, kako je iz samog naslova vidljivo, analizira pojam okruženja za učenje koje podrazumijeva „bilo koje mjesto na kojemu se nalazimo“ u otvorenom ili zatvorenom prostoru, a sve u kontekstu Danskog šumskog školskog pristupa. Nadalje, pokazuje kako značajnu ulogu ima razumijevanje odnosa između djece i odraslih osoba, okruženja u kojem se nalaze, pedagoških ciljeva i aktivnosti koje se provode. Naglašava, također, kako svi navedeni čimbenici doprinose izgradnji poticajnog okruženja za učenje. Unutarnji prostor za učenje analiziran je kroz osnovne značajke

koje bi trebao zadovoljiti, što znači kako treba biti bez nepotrebnih predmeta, funkcionalan, estetski uređen i prilagođen potrebama djece. U posebnom se podnaslovu „Vanjski prostor”, ističe značaj četiriju elementa, zraka, vode, zemlje i vatre, te naglašava kako otvoreni prostor omogućava djeci provedbu tjelesnih i socijalnih aktivnosti kojima se razvijaju brojne vještine. Izgled i karakteristike tipičnog unutarnjeg i vanjskog okruženja opisani su na primjerima dvaju vrtića koji slijede pristup Danske *šumske škole* od kojih se jedan nalazi u ruralnom, a drugi u urbanom području. Posljednji podnaslov ovog poglavlja donosi razmatranja o rizicima i izazovima kao vitalnim elementima života, učenja i razvoja; ulozi pedagoga u planiranju i opažanju; značaju iskustvenog učenju djece; upravljanju rizicima, te stavovima roditelja o njima.

„Organizacija ranog odgoja u Danskoj“ (*Organisation of Danish early years settings*), naslov je petog poglavlja koje pojašnjava platformu za postavljanje i organizaciju predškolskog odgoja u Danskoj, od Froebelova utjecaja, preko ideja reformne pedagogije do današnje pedagoške prakse. Istraživanje koje je provelo vijeće Copenhagen Council 2009. godine pokazuje kako su vijednosti koje roditelji i pedagozi smatraju značajnima za razvoj djece predškolske dobi: samostalnost, neovisnost, uvažavanje drugih i tolerancija. Niti jedna predškolska ustanova koja primjenjuje *šumski školski pristup* u Danskoj nije ista, razlikuju se prema

mjestu, veličini, te broju odgojitelja i djece. Lokalne vlasti osiguravaju mjesto i sredstva za smještaj svakog djeteta u dobi od šest mjeseci do godinu dana, kroz četiri organizacijska oblika, a u novije vrijeme otvaraju se i privatni vrtići. U posebnom podnaslovu autorica pojašnjava godišnju i dnevnu organizaciju rada, raspored rada i satnicu odgojitelja, kroz tri primjera šumskog vrtića, vrtića s mješovitim dobnim skupinama i privatnog vrtića. Također se navodi kako je kurikulum ranog odgoja u Danskoj donesen je 2004. godine, a obuhvaća šest područja učenja: svestran razvoj dječje osobnosti, socijalni razvoj, jezik, tjelesni i motorički razvoj, prirodu i prirodne pojave (fenomeni), te kulturno izražavanje i vrijednosti. Procjena i evaluacija sastavni su dio pedagoškog procesa u predškolskom odgoju, a taj proces treba promatrati aktivno, interaktivno i reflektivno. Naime u Danskoj za procjenu i evaluaciju rabe se dva modela SMTTE i Seven-Sided model koji se u tekstu detaljno ekspliciraju.

Šesto poglavlje „Budućnost Danskog šumskog školskog pristupa“ (*The future of the Danish forest school approach*), pogled je na *Danski šumski školski pristup* u budućnosti, te se u njemu očitavaju neki aspekti pristupa bitni za njegov uspjeh u budućnosti. Poglavlje donosi pregled različitih istraživanja koja podržavaju „vanjski“ pristup učenju i razvoju djece. Pogled iz perspektive roditelja, lokalnih političara i istraživača ukazuje na trend porasta interesa za pristup učenju i razvoju

u šumskom prirodnom okruženju, što osigurava njegovu opstojnost u budućnosti. Očekuje se kako će se broj dječjih vrtića, koji implementiraju „vanjski“ pristup učenju, povećavati te djeci školskog uzrasta pružiti više mogućnosti učenja u prirodnom okruženju, izvan učionice.

Na kraju knjige nalazi se *Glossary*, kratki rječnik danskih riječi koji pojašnjava termine upotrijebljene u tekstu. Usto, donose se i dva priloga, *Danish pedagogue training*, kao pregled obrazovanja pedagoga, *Research Summaries*, u kojemu su sažeta istraživanja značajna za ovo područje, te *Index* pojmova.

Knjiga *Understanding the Danish Forest School Approach* dio je serijala

Understanding the...Approach urednica Pat Brunton i Linde Thornton, u kojem nekolicina autora predstavlja različite pristupe (Reggio, Montessori, Waldorf, HighScope, Whariki) radu u ranom odgoju. Vrijedan je izvor informacija za sve one koji žele proširiti svoje znanje i bolje razumijeti *šumski školski pristup* u Danskoj. Knjiga omogućava čitateljima da analiziraju bitne elemente ovog pristupa odgoju i učenju djece, a namijenjena je studentima, odgojiteljima, profesorima, stručnim suradnicima, predavačima, savjetnicima, nastavnicima, ravnateljima te ostalim osobama koje djeluju u području ranog odgoja.

*Violeta Valjan Vukić, asistentica
Sveučilište u Zadru*